ЖЕНСКИ ПОКРЕТ

ОРГАН АЛИАНСЕ ЖЕНСКИХ ПОКРЕТА У КРАЉЕВИНИ С. Х. С.

Администрација: Кнез Михаилова 46/I. | Уредници: АЛОЈЗИЈА ШТЕБИ ДАРИНКА СТОЈАНОВИЋ | Београд, 15 јуна 1927. БРОЈ 10. — ГОДИНА VIII. | Власник за А. Ж. П. МИЛИЦА ДЕДИЈЕР | Излази 1 и 15 у месецу. — Годишња претплата 48 динара. — Примерак 2 динара.

„Мајска Декларација".

29 маја т. г. прославила је цела Словенија десетогодишњицу такозване „Мајске Декларације".

Крајем године 1916 и почетком године 1917, после смрти цара Фрање Јосипа и убиства председника владе грофа Stürgkha које је извршио социални демократа, Д-р Фриц Адлер — била је у бившој Аустро-Угарској најзагушљивија политичка атмосфера. Парламентарне није било на окупу од почетка рата логори и затвори били су препуни политички сумњивих особа, а међу широким масама владало је очајање услед недостајања хране, а што је било главно за угњетавање народних маса — централне силе биле су на бојним пољанама још победници. Неизвесност о исходу рата била је најгора чињеница, која је до крајњих граница потискивала наду за коначно ослобођење.

У таквој атмосфери сазвала је аустриска влада парламентарне и прва седница била је 30 маја 1917. Била је то историски важна седница за словенске народе монархије. На њој су дали представници свих словенских народа декларације, у којима су тражили национално ослобођење. Словеначки, хрватски и српски посланици (33) тадањега парламента, уједињени у „Југословенском Клубу", под председништвом Д-ра Корошца, изјавили су у својој декларацији да траже „уједињење свију покрајина где живе Словенци, Хрвати и Срби у *самосталну државу, ослобођену сваког туђеродног господства*". На жалост, требало је услед ужасних политичких прогонстава додати тој битној тачци „Мајске Декларације" још нешто, што је изазвало међу непоученима много узбуђења и невоља. Требало је речи да се изврши уједињење под Хабсбурговцима. Запрепашћење услед тога пасуса престало је тек после, кад је почела тајна агитација од особе до особе и објаснила да је тај додатак само „марка". Али влада је добро знала шта значи ова декларација, која је била дочекана у парламенту од стране немачких националаца са узвиком — велеиздајници.

Међу словенским живљем у бившој монархији почела је велика агитација за потписивање „Мајске Декларације", прави народни референдум. Међу првима који су ишли на тај посао биле су жене. Госпође Франја Тавчарјева и Цилка Крекова издале су за жене проглас, да се придруже тој општој политичкој акцији југословенских мањина у монархији. Успех је био велики. Словеначке жене су прикупиле за кратко време 151.989 потписа, и ако је био притисак власти страшан. Накнадно је дошло још много, много изјава. Сви ови потписи су сачувани. Укорицени су у седам великих књига, које чува „Сплошно Женско Друштво" у Љубљани.

Састанак Управног Одбора Интернационалне Алианце за Женско Право Гласа у Прагу.

Управни Одбор Интернационалне Алианце за Женско Право Гласа одржало је свој годишњи састанак у Прагу од 25 — 30 маја т. г. Председница г-ђа Корбет Ашби отворила је седницу поздрављајући све присутне и изражавајући жаљење што све управне чланице нису могле доћи. По народности биле су заступљене: Енглескиње, Францускиње, Холандкиње, Швајцаркиње, Немице, Гркиње, Чехиње и ми, Југословенке.

Прво је поднет извештај о раду Алиансе у току прошле године, о обради анкета и осталих питања, које су предате комисијама на рад, па се затим прешло на сва остала питања око организације рада ове велике женске интернационалне организације. Седнице нису биле јавне.

Најинтересантније тачке рада Интернационалне Алиансе које могу нарочито заинтересовати све наше жене, следеће су:

Осећа се веома јако, да се у готово свима земљама наилази на приличну реакцију и велики отпор мушкараца против продирања жена у целокупни јавни живот. Ова се појава објашњава великом економском кризом, која се осећа код свих народа, те мушкарци видевши у жени озбиљног конкурента, жеље да је као такву ослабе. Све феминистичке организације ово јасно осећају, и с тога се указала потреба, да се што боље и јаче одржава борбени дух код жена у целоме свету. Једно од средстава које је могуће да Интернационална Алианса предузме одмах, у циљу сузбијања ове појаве, то је већа пропаганда у журналистици о раду жена и резултату њиховога рада, као и да се најенергичније побију све неистините вести, које се често у журналистици појављују са циљем да омаловаже и убију повереље у рад жене. После исцрпно испитаних услова за овај рад Алиансе, дат је налог председништву да га организује.

Поред овога, потребно је такође пружити лакшу могућност свима женама да се образују и боље васпитају у феминистичком духу. У томе циљу донета је одлука да Алианса оснује један Биро у Паризу, који ће прихватити организацију једне добро снабдевене феминистичке библиотеке. Овај Биро имао би двојаки задатак: 1) да у самом Паризу омогући свима члановима Интернационалне Алиансе рад у тој Библиотеци, и 2) да на захтев сваког, који се Бироу буде јавио, пошаље тачне библиографске информације, са назнаком књижаре и цене књига, које су потребне за обраду назначеног питања. Организовању овог Бироа приступиће се одмах. Уверене смо да ће се на овај начин олакшати припрема феминистичких бораца.

У току последње године Инт. Ал. је веома много радила у свима питањима, која интересују Лигу Народа. Интернационална Алианса је позвала своје организације да још доставе имена оних жена, које су добро познате са општим образовањем и одличним професионалним знањем, да би могле конкурисати са мушкарцима за стална места у Лиги Народа. Инт. Алианса жели да својим ауторитетом омогући улазак што већег броја жена у Лигу Народа. Интернационална Алианса је са осталим великим интернационалним женским организацијама организовала један Комитет, под именом „Joint Comittee", чије је седиште у Женеви, а који има за циљ да све интернационалне женске организације заједнички иступају са својим захтевима код Лиге Народа. Тај Комитет сачињавају представнице следећих организација: Интернационалне Алиансе, Интернационалног Женског Савеза, Светске Лиге Жена, Лиге Жена за Мир и Слободу, Удружења Универзитетски Образованих Жена, и Удружења Жена Лекара.

Сматрајући да је подлога за сваки успешан рад сигурност и загарантован светски мир, Интернационална Алианса се веома много бави проблемом пацифизма. Јасно је да нисмо још у могућности определити се тачно на који начин најреалније можемо радити за идеал свих жена — за светски мир — и с тога је Интернационална Алианса на своме састанку решила да у новембру месецу одржи једну конференцију за студију овог тешког питања. Биће замољени познати светски експерти у питањима економским, политичким и социалним, која нас интересују ради пацифистичке пропаганде да одрже конференције са дискусијама ради бољег упознавања тих проблема. Ова ће конференција бити само за чланове Интернационалне Алиансе, и омогућиће Инт. Ал. да се упозна добро са свима тешкоћама и да нађе најбољи пут, којим ће упутити општу акцију свих феминистичких организација да дођу до циља. Верујемо да ће ово бити једна од најинтересантнијих конференција ове врсте, и желеле бисмо да се и наше жене заинтересују и на њој да буду заступљене. Свака држава има право да пошаље највише 12 представница.

На крају је обрађен план за одржавање великог конгреса 1929 године у Берлину, и пројектовано је да се идуће године организује један мањи састанак код нас у Београду. Верујемо да би овакав састанак Интернационалне Алиансе био од великог интереса и користи за наше жене, и са највећим задовољством смо примили жељу, коју су изразиле наше интернационалне сараднице да се приближе, и у нашој земљи да се упознају са радом и вредношћу наших жена.

Београд. **Милена Атанацковић.**

IV Конференција Мале Женске Антанте.

Од 1 до 4 јуна т. г. одржана је у Прагу IV Конференција М. Ж. А. под председништвом Гркиње, Г-ђе Теодоропулос. По извештају главног секретара о раду М. Ж. А., од последње редовне Конференције одржане у Атини до данас, можемо констатовати да је М. Ж. А. потпуно довршила своје формирање, да је веза међу члановаима М. Ж. А. чврста, искрена и солидна, и да је она наша организација сада већ позната у целом свету, у свима великим феминистичким центрима. На основу донетих резолуција на досадашњим састанцима, Биро је за овај састанак систематски израдио програм рада, кодификирајући главне принципе на којима се базира целокупна активност М. Ж. А. За кодификацију основних принципа осећала се нарочита потреба из два разлога: 1) да би лакше могла схватити цео програм нашега рада широка јавност у нашим земљама; и 2) да би се са нашим програмом рада могле боље упознати феминистичке организације осталих земаља источне Европе са које желимо да постану чланови М. Ж. А. У идућем броју нашега листа донећемо у целости овај програм нашег рада.

Поред овога на Конференцији су обрађивана у нарочитим секцијама још три питања: економско, рад на пацифизму и питање васпитања наше омладине.

Економско питање у главном има два дела: теориско и практично. У првом делу се под руководством једне Чехиње, експерта у економским питањима, третирало теориски о главним идејама, на основу којих бисмо желели да се уреде међусобни економски односи наших земаља. У другом делу дискутовало се на који би се начин практично извела пропаганда за што већу

и боље уређену размену израђевина женских рукотворина међу нашим земљама. Први део је био нарочито интересантан и изазвао је велику дискусију, и ма да се нисмо могли у свима питањима сложити, било је извесних тачака које су примљене, а остале су остављене на даљу студију. Тежина и компликованост економских проблема захтева дугу и исцрпну студију свих истакнутих проблема, о којима ћемо се и у будуће бавити. Односно размене израђевина наших жена, донета је одлука да се у просторијама наших друштава и на другим згодним местима излажу узорци израђевина, који би служили за поруџбине, обраћајући се директно на женске организације у дотичним земљама. Овај ће се пројекат извести још у току ове године.

У погледу пацифистичког рада, вођена је веома интересантна дискусија, у циљу да се пронађе најповољнији и најзгоднији метод за пацифистичку пропаганду. Донета је одлука да се у томе смислу усвоји следећи програм за рад у идућој години: 1) да се учини напор како би се привукле у М. Ж. А. феминистичке организације следећих земаља, Албаније, Турске, Бугарске и Угарске, које би усвојиле наш програм рада; 2) да се одреди један дан у години када би наше организације вршиле велику пропаганду за пацифизам; да се сарађује и потпомаже рад националних организација за пропаганду за Лигу Народа; да се установи комисија, која би искрено испитивала све школске књиге, у циљу интервенције код надлежне власти односно уклањања свих редова, који су против ширења пацифистичког духа међу омладином; 4) да се успоставе везе међу професионалним организацијама у нашим земљама.

Питање постављања главних принципа у погледу васпитања наше школске омладине, у циљу да се код њих развије дух солидарности и мирољубивости није могао бити исцрпно претресан због краткоће времена. Донет је закључак да је њему потребно посветити нарочиту пажњу. У томе циљу одлучило се да се то питање стави на дневни ред за идућу Конференцију, и да се обрађује у току идуће године. Свака секција је дужна да у току ове године ступи у везу са професионалним организацијама ради боље студије овога питања и да на идућој Конференцији буду у саставима делегација експерти за та питања, наименовани од стране компетентних професионалних организација. Одлучено је такође да се у току године ступи у сарадњу са Подмлатком Црвеног Крста и Фидаком у циљу што бољег зближења наше школске омладине.

Решено је да се од новембра месеца издаје један Билтен Мале Женске Антанте, ради што бољег међусобног упознавања и пропаганде о нашем раду у целом свету. Овај ће билтен излазити на француском језику.

На крају је донета одлука да се идући састанак одржи у Варшави, у пролеће 1928 године.

Извршен је избор Управе: за председницу је изабрана г-ђа Тилицка, Пољкиња, за потпредседницу сам имала част бити изабрана ја, а за секретара такође Пољкиња, г-ђа Добска.

Београд. **Милена Атанацковић.**

Скупљајте претплатнике за „Женски Покрет“!

Тежак задатак.

Финансиски Закон за буџетску годину 1927/28 овластио је министра финансија да састави нарочити Државни Одбор, у који улазе поред народних посланика и разни стручњаци. Тај Одбор има за задатак да предлаже измене у државној економији, које би имале за последицу да знатно смање државне издатке.

Овај задатак Државног Одбора је веома тежак већ и по самој садржини, али је још много тежи услед тога, што води — ако рад буде савестан — расправљању ствари, које су код нас већ годинама постале скоро санкросанктне.

Једна од највећих штедња за нашу државу била би строго спроведена деполитизација државних чиновника. Да би ојачала и утврдила свој положај до сада се свака влада — а имали смо их у лепом броју — инсталирала са „велипотезним“ премештајима и пенсионисањем државних чиновника, и постављањем нових, што наравно прогута огромне своте новца. Та деполитизација не би значила само велику уштеду на платама, селидбеним трошковима и пенсијама, већ би погодила и саму суштину нашег каотичног државног газдинства, т. ј. била би најсигурнији лек за корупцију, која материално слаби нашу државну економију, убија ауторитет државе и шкоди њеном моралном угледу.

Корупција је плод нездравих политичких прилика. Доживели смо толико покушаја — да ли су сви били истинити или само тактични гест, о томе не говоримо — који су ишли на то, да искорене ово зло: јавне оптужбе, парламентарне анкете, митинзи. Али она је жилава, као змај са девет глава! Изгледа тако, као да су сви ти бучни протести били само здравица за њен процват — **vivat, crescеat, floreat!** — Код нас су се, на жалост, развијале политичке прилике тако несрећно, да је остајала увек доминирајућа само једна странка, а све друге су у односу са њоме незнатне. С тога су се на влади увек здруживале странке, које нису биле једнаке у погледу на своју моћ, и нису имале ничега заједничког у погледу на њихове програмске захтеве. Услед тога су се стварале коалиције, које нису могле бити постављене само на подлози преговора, који су уобичајени при склапању какве куповине. Мале фракције су се придобијале за цене, које су државно газдинство тешко оптерећавале, а општем стању у држави нису давале никакве користи. А пошто је избор помагача увек био велики, водећа странка је имала лак рад: ко је мање захтевао, био је примљен, тако да је главном компањону увек остајао највећи део. Преговоре за раздеобу области називамо политичким жаргоном „кризе“. Те кризе су биле у толико дуготрајније, у колико је било више партнера и у колико су њихови захтеви били већи. Када је партнер био само приближно насићен обећањима, криза је била решена. Али у пркос толиком броју решених криза, живимо у сталној, дубокој и општој политичкој, а наравно такође и у економској кризи.

Такав развој политичког живота је наравно дубоко променио и положај чиновништва, и немилостиво га је бацио у вртлог политичке трговине. Последица је да чиновништво не ужива онај углед, који би морало уживати у интересу државе, а сопственом се вољом не може избавити из тог вртлога.

Ако Државни Одбор буде темељно проучио државну администрацију и државно газдинство, ако има поштену вољу да обоје реорганизује не само у техничком погледу, већ и у моралном, тада мора захтевати, пре свега, да се чиновништво не увлачи у странкарско политичку борбу, већ да се деполитизира. И влада, која би имала толико моћи, енергије и безобзирности да такав задатак доследно изврши и да одправља државне послове строго по одредбама закона, — која би била — и ако политички партиска — у своме раду за добро државе непартизанска, заслужила би највеће и најтрајније признање народа. Само кроз деполитизацију чиновништва би се могла стварно лечити корупција.

Двоумимо да ће Државни Одбор свој задатак извршити тако, да бисмо скоро доживели почетак краја корупцији... За тај задатак би било потребно да саслушају све државне лиферанте, који би им раскрили праву болест слабе државне администрације и економије. Управо то не би ни било потребно, јер се код нас јавно и неженирано говори о тим стварима. Прстом се показује на људе, који су заплетени у разне афере, у часописима се именују паразити, али сви лепо и даље мирно живе. И наравно, та појава је чудноватија од свега, најнеразумљивија и најмање ласкава за нас. Тумачити се може само с једне стране, и то с те, да су корупативне махинације тако свестрано испреплетале политичке људе, без обзира на странке, и тако их повезале, да је немогуће наћи међу њима оне, који би смели мирно с чистом савести оптуживати — јер када нема судија, нема ни оптуженика.

Београд. **Алојзија Штеби.**

Једна велика неправда учитељицама.

Пре кратког времена морале су све основне и грађанске школе у земљи бирати у смислу чл. 5 Уредбе о учитељским дисциплинским судовима два учитељска лица која ће бити кандидати за стручне другове у обласном учитељском дисциплинском суду.

Пошто није у Уредби казано да морају бити та „учитељска лица“ баш мушкарци, природно је да су неке школе, нарочито оне где су у великој већини наставнице, предложиле за кандидате жене. Али од надлежних области оне су — одбачене! Сигурно због тога, што су радне жене код нас изједначене само у дужностима, а не и у правима.

На другоме месту нашега листа доносимо вест да је г. министар правде дозволио госпођи Др. Мари Илић адвокатску праксу у Загребу. Она је, дакле, постигла потпуну једнакост са мушкарцима, јер има једнаку спрему за свој позив као и њене мушке колеге. По мишљењу господина министра правде не смета ни њој, ни осталим њеним колегиницама, које у нашој земљи врше адвокатску праксу, да обављају овај свој позив, и ако су жене. Али у истој земљи одбацују жене, које имају једнаку спрему за свој позив као и мушкарци, да као лаички судије улазе у сталешке дисциплинске судове. Укрстило се истодобно једно савремено и једно конзервативно схватање о правима жене.

О тој ствари уредништво је примило баш из Загреба следећи допис: „Наша је школа Државна женска грађанска са 28 наставница (неке и са 20 година службе), једним наставником из пјевања (сасвим млад учитељ са две године службе) и једним вјероучитељем. Равнатељица нашег завода је, наравно, предложила као закључак учитељског збора двије наставнице. Сада се наше равнатељство поново позивље са стране просветног оделења у Загребу, да та два учитељска лица имају безувјетно бити мушки, ако их немамо у своме збору, да предложимо два лица са једне мушке школе.

То се, ето, дешава женама у звањима, где оне сачињавају знатну већину и у којима већ раде каквих 70 година“.

У Београду су такође на зборовима изабране жене као чланови дисциплинских судова, али им се сада од стране надлежних то право оспорило.

Али тако није било само у Београду и у Загребу. И велики жупан љубљанске области одбацио је наставнице као кандидате са мотивацијом, да жене у опште нису пуштене ни као стручне ни као лаици-судије и зато не могу да буду у дисциплинским судовима. Али неколико стотина километара даље од Љубљане, у Марибору, велики жупан је примио предлог са женским кандидатима.

Одбацивање учитељица за рад у дисциплинским судовима сматрамо за велику неправду. Мислимо да је дужност целокупне организације југословенског учитељства да енергично протестује против кривице која је нанесена учитељицама и да тражи од министарства просвете да изда Уредбом такво тумачење које неће искључити учитељице.

Треба ли жена да има иста права као и човек?

Једна докторска теза на l' Ecole des Hautes Etudes Sociales у Паризу.

Под горњим насловом, пре неколико дана, бранио је своју тезу један од овогодишњих кандидата ове високе школе социалних наука, која, као и све школе у Паризу, поред слушалаца Француза има и велики број слушалаца из целога света. Ово је, без сумње, била за дуги низ година, од када школа постоји, прва теза ове врсте. И како је одбрана тезе била јавна, био је присутан знатан број публике. Испитна комисија је састављена од тројице професора: правника, који је председник комисије, првог референта — професора социологије и демографије, другог референта — професора социалне белетристике.

Председник комисије поздрављајући кандидата даје му реч:

1) да каже шта га је руководило да за своју тезу изабере горње питање;
2) да изложи главне идеје, градиво и метод рада;
3) да да закључак.

„Права жене воде дегенерацији друштава, пропасти друштвеној. То је крај друштва, то је враћање варваризму“.

То је узрок који је кандидата руководио да изучава горње питање, то је почетак и закључак његове тезе. А као главне идеје: феминизам је против брака, против материнства (наталитет опада), омета прогрес науке, филозофије, уметности.

Општа запањеност је завладала у публици. Не зато што је у кандидату видела антифеминисту, што је заиста редак случај међу слушаоцима ове школе, него што се кандидат служио вулгарним појмовима скупљеним овде-онде, и што хоће да им да вредност аргумента.

Како кандидат није умео ништа више да каже о својој тези, узимају реч један за другим чланови комисија.

Ништа није било лепше него слушати ове праве научне раднике како, да би одбранили углед науке, да би указали пут како се долази до научне истине, расплићу пред слушаоцима сву компликованост друштвених појава, показују како се научним очима гледа из друштвене епохе у епоху — како се научним методом, који нема осећања и не познаје предубеђења у ономе што за лаика изгледа узрок, налази последица.

Кандидат је, изгледа, мислио, баш зато што је изабрао ову тему, ако је изради у антифеминистичком тону — да ће побрати ловорике. Он је мислио кад окриви жену за пропаст Рима, Јелина, свих незгода друштвеног поретка средњег и новог доба, кад окриви жену за све друштвене недаће до данас и данас, а за потврду узме све писце антифеминисте (чија је вредност, разуме се, врло сумњива), кад се послужи свим баналним појмовима о феминизму који су постојали и постоје, да ће триумфовати. И не само то, него да ће зауставити феминизам у своме покрету — „стати змији ногом на главу“, што рекао пре неколико година код нас у Београду у својој антифеминистичкој конференцији г. прота Анђелковић, који ме својом аргументацијом подсећа на овог злосрећног кандидата Високе Социалне Школе у Паризу.

Десило се обратно: непристрасним расматрањем научника, феминизам је добио своје право место. Чланови ове испитне комисије, који ни један није намерни феминиста, без сумње, пре врло кратког времена нису ни слутили да ће једнога дана, да би што јаче истакли незнање једног кандидата, — да би истакли ненаучност метода, несолидност грађе, баналитет аргументације једне тезе, у ствари дати једну научну епопеју феминизму.

Пуна два сата трајала је ова озбиљна критика и било право уживање за присутне, у чијој свести су се фиксирале ове идеје: кандидат не зна довољно права, социологију, психологију, историју; не уме да посматра друштвене појаве у епохама које су претходиле; не разуме еволуцију друштва; не уме да посматра данашње друштво; не уме да чита или у опште не чита социалну литературу.

Феминистички покрет је последица — а не узрок друштвеног поретка, и то срећна последица; феминизам не омета прогрес науке, уметности, друштвеног живота; феминизам је за мирношто и чист брачни живот; феминизам је за радну жену — за искоришћавање способности жене.

То је феминизам у програму, теорији. А феминизам у пракси? Све оне земље у којима жена има исте права као човек на вишем су друштвеном развитку. То се опажа по томе што у тим земљама: алкохолизам опада, сексуални је морал чистији, проституција се умањује, има брачова већи број, наталитет и ако није већи, деца су здравија, све друштвене институције за васпитање, за болесне, старе и децу су развијеније, општа хигиена већа.

То је зато што се жена бави тим питањима и кад добије права, она их искоришћује на решавање тих питања.

Овде професори наводе примере, дају статистичке податке и изненађују стварним успехом феминизма и најватреније феминисте.

Да наведем једно питање у коме се вели нешто што би могло да се тиче нашег Покрета: „Да сте баш умели данашње друштво да гледате. Ви кажете да се бавите тим питањем већ неколико година. Ви сте били и лањске године слушалац ове школе. Јесте ли били на интернационалном конгресу који је био на Сорбони прошле године?"

Кандидат збуњено одговара да је хтео да иде, али није могао да дође до улазница.

„Драги господине, данима пред конгрес Парискиње су агитовале за њега. Никада једна пропаганда није лепше организована и лепше успела као ова коју су тога пута учиниле жене. Свако се од интересовао, могао је доћи. За вас би то било од велике користи. Поред тога што бисте се боље упознали са питањем које вас је интересовало, на томе конгресу бисте ви чули мало друкчије знање правничко, социолошко и психолошко него што је ваше, мало друкчију аргументацију него што је ваша.

Било је преставница младих народа које су својом спремом задивиле свет. (Ја сам ту узбуђено помислила на нашу делегацију, која је на том конгресу имала велики успех). И жене ваше земље (кандидат је био Енглишанин) ако су узимале реч, уверен сам да нису изашле да тврде нешто са толиким незнањем, као што сте то учинили ви данас".

Председник комисије је завршио: „Господине ја сматрам да је данашњим вашим несолидним радом повређено достојанство нашег Универзитета, достојанство науке. Ви сте се показали незналица наука које су вам биле потребне да бисте могли научно да третирате питања ваше тезе. Ви се нисте потрудили ни да се упознате са питањем о коме хоћете да говорите. Ви сте антифеминиста. С тим предубеђењем ви сте пошли не да испитујете феминистичко питање, него да видите и прикупите само оно што ће вам у корист ваше предубеђења. Наука тако не тражи истину. Ја се надам да сте ви то данас научили."

Председник је још додао, уљудним изразима, којима је толико богат француски језик: да се нада, да ће кандидата ова критика подстакнути на поновљен рад који ће га, уверен је, оспособити да покуша научним путем да тврди закључак своје тезе, или ће га тај рад довести до сасвим другог закључка.

Необична је и жалосна појава што људи који су непријатељи феминизму, који јавно устају противу њега, не знају ни шта је у ствари феминизам. У толико је то жалосније што је та појава и код људи који се баве социалним питањима, било као практични било као научни раденици. А феминизам је данас озбиљан покрет.

Још се то незнање може допустити песнику Мирону, што стрепи: „За домове снетле и врлине стоје" кад види легије смелих, мудрих, речитих амазонки у својој песми: „Новим женама" (Књижевни Гласник, св. 1 март), Господину Мирону може се опростити као песнику — песник најчешће износи трентутно расположење своје душе. Ко зна ради чега је огорчен песник Мирон на модерне лепе амазонке? Али се оваквима као, овом дугогодишњем слушаоцу Сорбоне, не може опростити да донесе закључак о феминизму са оноликим непознавањем и незнањем. А чини ми се да и код нас није редак овакав случај.

Уверавам вас онога дана је пред бројном публиком од стране науке учињена глорификација феминизму.

Париз. **М. М.**

Жена министар социалне политике у Финландији.

Госпођица Sillanpää, министар социалне политике у Финландији, прича следеће сарадник британског листа: „Родила сам се у Таваластланду од сиромашних родитеља. Као девојчица од двадесет година радила сам у текстилној фабрици. Школовање није било обавезно, а мој отац није имао средстава да своју децу школује. За време мог фабричког рада научила сам читати и писати. Ми смо деца често и ноћу радила, даћу смо имали по неки час наставе. Кад деца од 12—13 година у вече од 7 до 4 ујутру непрекидно раде, може се мислити да немају више снаге за душевну храну. Нисмо много научили. Од разбоја текстилне фабрике дошла сам у фабрику ексера а после, са 18 година, у престоницу. Кроз петнаест година била сам слушкиња у Хелзингфорсу, док се није основало удружење слушкиња и ја постала председница. Можете мислити да наше домаћице нису биле одушевљене са мојим удружењем. 1907 године била сам први пут изабрана за посланика, десет година доцније постала сам инспектор занатске предавачке организације."

Госпођицу Sillanpää можемо мирно назвати стручним министром. Не може још се оспорити да има практичну основу за оцењивање радничког, службеничког и других социалних питања. Ово је њен специалан министарски ресор, са заштитом деце, сиротиње, и питањем трезвености. На полу трезвености стекла је нарочите заслуге.

Овде морамо помислити на географски положај Финландије, са њеном дугом обалом, која се сама нуди за кријумчарење. Колика треба да је организаторска вештина овог женског министра поред њене административне технике. Васпитање и наобразба коју је као одрасла стекла и чак у старости продужила, изненађује, као и њена мудра скромност кад каже у алузији на свој министарски положај: „Немам велике планове, али по нешто, надам се, да ћу моћи урадити."

Панчево. **Ј. Познанова.**

Жене и Мир.

Ожени се човек немом женом. Али како је силно волео, замоли неког чувеног лекара да му је, по сваку цену, излечи. Лекар успе. Али жена, тек што отвори уста, поче о свему брбљати без прекида и говорити толико глупости и пакости, да несрећан муж отрча у очајању вештом оператору преклињући га да његовој жени поново одузме моћ говора.

Чувајмо се да се ове старе приче не сете многи, данас, кад је жена прекинула ћутање.

Ако уопште постоји један сумњив начин говора, то је сигурно тај, којим говори извесна врста жена. Може се често чути како чезну за уздрхталом атмосфером рата; сажалевају монотонију мира; охрабрују сваку врсту непријатељства; подражавају мржњу између народа, и, ипак више, развијају је код своје рођене деце.

Међутим, жена која је већ од природе упућена на одржавање врсте, под великим је теретом и физичким и моралним за будућност расе, она може наћи једино у миру дубоки смисао свога определења и свога живота.

Пре свега жена је мајка. Није ли то монструозно — нека ми је дозвољена ова реч — да она, која даје живот, одобрава и помаже, ма и прећутно, дело смрти?

У осталом, врло слаба физички да би учествовала сама у борби, како би се она усудила да жели или да допусти ту борбу?

Дакле, због материнства и због физичке слабости, жена не разуме рат, а њено друштвено опредељење допушта јој још мање да га схвати.

И ако све жене нису мајке, оне су све васпитачице. Али, пошто је васпитање нарочито дело мира, оно тражи апсолутан мир. Рат — међутим, кочи васпитање и то за више генерација, о чему смо се могли уверити и жалосним искуством последњих ратова.

Рођена као васпитачица, жена која је такође била у свима временима тајна инспираторка мушкарцима за разна духовна стварања, тежи да постане и призната сарадница човекова у свима областима.

Али, основа овог заједничког рада такође је мир. Она сарадња, тако необична и тако контрадикторна, коју човек од ње тражи за време рата у фабрикама муниције с једне стране и у Црвеном Крсту са друге — није то та сарадња о којој жена сања.

Свесна да је њен матерински инстинкт био истинито и чисто врело социалног алтруизма, она жели да га проширу на цео свет.

Мати се лако уздиже од љубави својих малишана до љубави за све мале. У очима мајке и најлепша земљишта, и највећа богатства, која собом доноси рат, не могу да замене људске жртве које он захтева. И ако јој се из тога разлога каже да се она ништа не разуме у политици, она држи да јој то само служи на част.

Београд. **Марсела Вукасовић-Шекол.**

Изложба намештених столова.

Од 1 до 3 јуна је приредило агилно женско друштво „Атена", у Љубљани, изложбу намештених столова. Сличне изложбе су се приредиле већ на разним местима. Такође је прет кратког времена приређена у Бечу. Циљ ових изложба је у главном да се на томе пољу култивише укус публике.

Изложба је у естетском погледу пружала много лепоте, али је мање пружала у васпитном и практичном погледу. Могли су се видети столови у разним стиловима, украшени дивним, правим јапанским сервисама, затим стила Бидермајер, Вецвуд и т. д. Занимљива је била јапанска соба, са малим столом на поду, у којој је Јапанка, г-ђа Скушова објашњавала и показивала начин уживања Јапанаца при јелу, и имала је стално велики број публике. Такође је и наш словенски сељачки сто, са „латвицама" и дрвеним кашикама, имао места на тој изложби.

Много је недостајао на изложби сто, који би давао пример сиромашним слојевима — а ти слојеви иначе сачињавају наш народ, — који би њима могао показати како ће простим средствима и лепо, укусно наместити своје столове. Прави јапански сервиси, чаше и посуђе од сребра, средњим су слојевима неприступачни. Некада су били укус и новац нераздвојни; али данас се у томе погледу много изменило, и било је управо ту место, да се покаже нашој публици како је могуће да се у разним приликама (крштење, бирма, прошевина, и т. д.) без неукусних сурогата, којих има пуно у нашим породицама, на прост и веома укусан начин намести сто, који, наравно, не би могао досећи богаташке столове, али би ипак, према сопственим могућностима, пружао доказ високе естетске културе.

У томе погледу, мислим, да изложба није постигла свој задатак.

Љубљана. **Д. К.**

Женски клубови.

„Потребно је дати женама право гласа у породици, јер ако га она тамо неће, како ће га искористити у јавном животу", рекао је један од политичара приликом свога предавања у Женском Клубу у Београду. И рекао је велику истину.

Према томе, излази да се акција жена има концентрисати да жену уздигне, учврсти тамо где је она природом одређеног јој положаја најјача, најмоћнија и најсрећнија, у породици.

Основи данашње породице ослабили су; она се не држи ни ауторитетом родитеља, ни законским ни економским везама; једина спона њених чланова јесу осећање везе, сентименталне. Отац, који је у старо доба имао ауторитет легалне власти, силу традиције, изгубио је престиж у данашњој породици. Држава му је постепено одузела право на децу. Родитељ чак и не може да даје правац образовања своме детету. Држава је завела обавезну наставу негде чак до 14 године све у циљу својих идеја. У потребним породицама деца постају економски независна од својих родитеља још у 12 години запањујући сама.

Феминистички покрети пре и после рата, пробуђена свест жене о њеној индивидуалности, спремање за извесну професију, чине жену економски независном од мужа. Она данас лако раскида брак. И тако, вели се „људи данас постају веома спори и обазриви при склапању брачног".

Да ли је човек тај, који у данашњој породици, ослабелих веза, највише пати? Свакако не. Само зато што је он навикнут да се у породици угађа његовим крупним и ситним захтевима, само где има да поднесе подједнак терет са женом жени тешко пада оно на што се вековима навикла. Али данас ипак највећи и најтежи терет пада на жену, запослену ван куће и у кући. Зато она не стиже да одговори својим дужностима мајке у ово мери, у којој одговара својој дужности професије. Ако са највећим жртвама одговори једном и другом, она својим изгледом мученице изазива сажаљење, мучно расположење у своје деце, и постаје у очима свога мужа једна пре времена остарела и ружна жена.

Жене које имају својих политичких убеђења, већ су се по партијама код нас определиле. Оне које нису, определиће се после добијених права. Стварање женске партије било би некорисно по жене. Али, жене свију политичких партија морају имати заједничких додирних тачака: заштиту материнства, уздизање њено у породици, заштиту детета, учвршћивање ослабелих породичних веза.

Данас је решен проблем васпитања, слободе образованља женске деце. Жене су у већим случајевима изједначене у награди са људима, а негде и у политичким правима. Али, поред свих тих слобода, због социалних и економских прилика, човек је тако исто данас мало слободан као и жена. Положај жене још је тежи, јер поред професије ван куће, она врши једну од најтежих професија у кући — материнство. Уз то жене добијају своја политичка права у времену опште кризе: монархизма, парламентаризма, новаца, морала, бракова, васпитања и идеала.

Хоће ли и може ли жена да прими сав терет на себе: домаћинство, неговање деце, зарађивање ван куће, рад на културном и социалном пољу?

Тачно је примећено, да и у Европи као и у Америци, настаје једна криза у послузи.

Са већом просвећеношћу, све мање жена иде у служавке, све се већи број одаје продуктим пословима. Отуда је послуга баснословно скупа а за интелектуалну раденицу, она је од прволасне вредности, нарочито од нас, где се домаћинство обавља под најпримитивнијим приликама.

Акција Женског Покрета мора бити упућена на *реформу унутрашњег породичног живота*.

Удружена интелектуалка и просвећена раденица, нађи ће, силом своја материнског инстинкта, пута да се упрости живот у породици, да се рад подели, модернизира, да се спремање исхране усавршри, да се домаћинство олакша, да се штедња заведе, да се апетити ограниче, да се превазилазећи старији, да се у новом духу почну васпитавати млађи, да се наће један нов идеал, да кућа не буде ноћиште, скратиште, одмориште, једна врста стана за самца, него светло, пријатно, лепо и жељено огњиште.

За све то потребан је контакт жена свију класа и нација, удружени напори свију интелектуалки, пробуђена свест свију мајки. Потребна су мобилна места свију просвећених борбених жена, која би у исто време била социална и политичка школа, модел модерног домаћинства и хигиене, пример штедње, неседичности и чистих руку; школа за преваспитавање мајки данашњих, за спремање будућих; оаза за интелекту-

алку и просветну раденицу; извор савршених идеја и правација у васпитању; темељ једној проширеној, новој, просвећеној, економски и етички препорођеној породици.

Та мобилна места треба да су женски клубови. Само што ти женски клубови не смеју бити оно што су остали клубови: сврашишта, одморишта, места за размену мисли и разоноћења, задовољење ситних личних потреба, као што је то у већини случајева. Јер, искључиво женски, они фриволне жене не привлаче, а запослената изгледају сиђушни.

Не сме то бити место где се „плаћа", већ једна врста лабораторија где се тражи, ради, сарађује, проналази, одбацује, припрема, проверава, прима све оно што би жени распоредило, олакшало њен посао у породици и положај у друштву.

Београд. **Јелена Петровић.**

Белешке.

Председница Нар. Женског Савета, госпођа Лепосава Петковић, отпутовала је почетком тек. м. у Женеву на седницу управе Интернационалног Женског Савеза. На повратку посетиће женска друштва у Љубљани, Загребу и Осијеку.

Госпођа Луција Персони, председница Женског Покрета у Бараждину, извештава нас да је амерички хрватски часопис „Свијет" донео у потпуности чланак г-ђице Милеве Петровић: „Жене свију народа уједините се!" Поред тога у истом броју говори тај часопис о жени у опште и о Женском Покрету. У идућем броју донеће шта је изашло у „Свијету".

Умрла позната хрватска сликарица Зора Прерадовић. — Мјесеца маја умрла је у Загребу сликарица Зора Прерадовић, коју је загребачка публика добро познавала, јер јој се од године 1919 даље готово сваке године представља са својим радовима. Како је особито вољела цвијеће, приказивала га је врло често у својим сликарским радовима, а умјела је да га прикаже нарочитим тоновима боја и особитом њежношћу. Зора Прерадовић рођена је 3 децембра 1867 као кћерка великога пјесника Петра Прерадовића и његове друге жене Еме Регнер-Блајлебен. Образована је у Бечу, гдје је полазила школу за умјетни обрт. Учитељима били су јој: професор Рибарж и Марија Егнер. Прву своју изложбу приредила је у Бечу у Кинстлерхаузу, затим у Прагу и Салцбургу. У Загребу изложила је своје радове први пут године 1896 у Хрватском салону. У посљедње вријеме подучавала је у сликању у својој приватној школи у Загребу. Смрт Зоре Прерадовићеве дојмила се осјетљиво свих њених штовалаца и пријатеља тим више што јој је стигла посве ненадано.

Др. Мара Илић, први женски адвокат у Загребу. — Министар правде г. Др. Милан Сршкић потписао је 21 маја рјешење којим се поставља Др. Мара Илић за одвјетника у Загребу. Томе се особито радују организације Женског Покрета на територију Хрватске и Славоније, јер је г-ђа Илић прва жена, која је овдје добила одвјетнички сталум, тим више што је г-ђа Илић од министра, који очито није био склон женама, била већ једном одбијена. Нагласимо нашу нарочито радост над тим догађајем особито с тога, што јуристице код нас врло тешко крче путеве и имају још увијек да се боре с големим предрасудама и несхвађањем оних, који би им први требали бити при руци. **М. В. К.**

Занимљиво предавање о жени у Загребу. — На молбу Женског Покрета загребачка предавао је универзитетски доцент Д-р Рамиро Бујас, психолог по струци о теми „Особине жене — социјални задаци жене. Предавање о тој теми, која у последње вријеме много занима загребачку публику, донијело је у толико нешто нова, што се предавач обазрео и на знанствене резултате, које је о томе питању донијела експериментална психологија. Истраживањима Хелен Томсенове, Хејманса, Стерна, Липмана доказано је, да је у битности читав психички живот мушкарца и жене једнак. Пита се само за градуелне разлике, које су ипак толике, да се може доћи до закључка, да жена није психички једнака мушкарцу. Но било би криво кад би се одатле закључило, да она не треба да има иста права, јер захтјев равноправности не излази једино из једнакости. Има једнако вриједних социјалних јединица и ако оне нису међу собом једнаке. Из тога што је жена психички другачија не слиједи да она није способна за сва звања. О томе се à priori не да ништа закључити, то треба експериментално испитати. На концу свога предавања предавач је изнео једно своје лично мишљење, које не би нипошто ниједан Женски Покрет могао усвојити, а то јест да не би требало свима женама дати право гласа. То своје „недемократско" гледиште, како га је сам назвао, оправдао је тиме, што држи, да не би ни свима мушкарцима требало дати право гласа.

Женске организације у Сплиту. — Женски Покрет, Народна Женска Задруга и Католичко Женско Просвјетно Друштво „Даница" предузеле су заједничку акцију да добије женска реална гимназија у Сплиту своју зграду. Та једина женска средња школа у Далмацији са 500 ученица приморана је да већ осам година ради у згради мушке гимназије и услед тога врши се настава само по подне. Тај факт има врло штетне хигиенске и моралне последице за женску омладину и због тога је апсолутно потребно да добије женска реална гимназија властиту зграду. Надамо се да ће припомоћи увиђавност надлежних фактора томе да буде једина женска средња школа у Далмацији смештена у сваком погледу пристојно.

Прослава Материнског Дана.

Бараждин. — Наша женска удружења прославила су Матерински Дан са свечаном Академијом, која је била посећена из свих слојева у тако великом броју, да је била дворана гимназијске екстензе препуна. Академију је отворила председница Женског Покрета, г-ђа Луција Персони, која је одржала топло предавање о матери и дубокој љубави њезиној. Затим је декламовало једно дете пјесму „Сироче", следио је дует за цитаре и гусле (г-ђа Горзо и г. Војтеховски). Невенка Берсони декламовала је Шпун-Стрижићеву „Мајка и син" и на крају пјевали су г. др. Киш „Мајку" а професор г. Мишкулин „Молитву", обоје од Хаџеја. Обојица оставише дубоки дојам топлином своје интерпретације, да је опћинство било до суза тронуто. Материални и морални успјех Мат. Дана нека буде женским организацијама даљњом побудом за заједнички наступ у свему, што је добро и племенито. Добровољним приносима тога дана, који су надмашили свако очекивање, основане су „Матерински Фонд", из којега ће се потпомагати бедне и вредне матере нашега града. Само напред, ви „мале, слабе" жене за велике циљеве!

Вуковар. — Председница вуковарске „Посестриме" одржала је на Матерински Дан лепо предавање о томе шта мајке значе и чине за своју децу. Школска деца су декламовала пре предавања. Значке са натписом Мајчин дан продаване су и дале лепу суму, од које добија Подмладак Црв. Крста 50%, а остала половина иде за сиромашне мајке.

Старчево. — Председница Кола Српских Сестара одржала је у присуству деце, наставника и дечијих родитеља предавање о лепој, племенитој и узвишеној улози мајке, коју она заузима у породици, друштву и држави, затим о љубави и поштовању дечијем спрам мајке. Затим су деца из српских и хрватских основних школа декламовала много лепих декламација.

Пожаревац. — Одбор за прославу Материнског Дана био је састављен од чланова свију овдашњих женских организација: Кола Српских Сестара, Женског Друштва, Женског Покрета, Удружења Учитељица. Пре подне све организације са Подмл. Црв. Крста присуствовале су служби Божјој у присуству великог броја грађанства. После службе Божје одржао је г. Миловановић, председник Дух. Суда, беседу о важности мајке, што је на присутне оставило дубок утисак. По подне је приређен концерат уз суделовање оркестра гимназије. Приход од продавања цвећа, мајкине душице, раздељен је овако: Подмлатку Црв. Крста, помоћ сиромашним мајкама у Пожаревцу, помоћ сиротим мајкама у Херцеговини и сиротим мајкама пострадалим од земљотреса у рудничком округу.

Бела Црква. — Добротворна Задруга Српкиња прославила је Матерински Дан скромно, али ипак је било дејство прославе веома јако на овдашњу школску децу. Пре подне одржана су предавања у основној школи и грађанској школи, а по подне је била забава.

Петриње. — Овдашње организације — Коло Југосл. Сестара, Добротворна Задруга Српкиња и Текстилна Задруга — приредиле су о прослави Мат. Дана један концерат, који је био добро посећен. Чист приход разделиле су организације у смислу дана који су славиле.

Скопље. — Организација Учитељица и Забавиља је организовала овде Мат. Дан. У Просветном Дому одржала је госпођа Радојка Николетић предавање „Жена као мајка".

Прилеп. — Овдашња Организација Учитељица и Забавиља приредила је прославу Мат. Дана по следећем програму: Потпредседница организације одржала је после службе Божје предавања о важности мајчиног позива, после је организована поворка кроз варош, а по подне одржана је забава, испуњена декламацијама, хорским певањем и позоришним комадом. Приход забаве биће раздан сиромашним мајкама.

Ширите круг читалаца „Женског Покрета"!

Књижевност.

Хероји Целога Света. — Удружење Наставнице Средњих и Стручних Школа издало је, намењене првенствено ученицама и ученицима средњих школа, Дванаест великих људи заслужених за човечанство, који су се одликовали нарочито чврстином карактера и пожртвовањем, а које су ђаци из тридесет држава света — на расписани конкурс Американца Бидла — изгласали. Ту је Пастер, Линколн, Колумбо, Вашингтон, Франклин, Вилсон, Флоренс Најтингел, Јованка Орлеанка, Сократ, Гутемберг, Ливингстон, Стефенсон.

О сваком великану је поред слике дат кратак живот и главни рад. Издање је врло занимљиво. И ми га свесрдно препоручујемо омладини подвлачећи као нарочито поучно и интересантно ово прво издање Наставничког Удружења.

С.

Смисао феминизма. — Из Revue Mensuelle од децембра 1926, листа који излази у Женеви, прештампан је чланак г-ђе В. Шранер-Перић Le sens de la question féminine, где се, са добрим познавањем историског развоја и прилика данашњега доба, износи главни смисао женског питања. Чланак је од необичног интереса за наше читаоце, и ми ћемо га у целости донети у преводу у идућем броју.

Домаће газдинство. — Изашла је из штампе књига „Домаће Газдинство" од Љ. Сладојевић, у издању књижаре Мите Стајића, Београд. Цена књиге, у добром повезу, је 25 динара.

Г-ца Сладојевић, која је дугогодишња директорка Завода за Васпитање Девојака у Београду, и позната као добар педагог, дала је у својој књизи исцрпно, концизно и јасно најпотребније упуте за опште домаће газдинство, нарочито потребно за младе девојке. Књига садржи корисне упуте за одржавање чистоће, како дома тако и одеће, за крпљење и оправку одела, рубља и т. д., вађење „флека", и опште теоријско знање о јелу и кувању, које је неопходно потребно свакој домаћици. Поред тога, књига садржи упутства о вођењу домаћих књига прихода и расхода, што немињово олакшава у многоме тежак рад домаће економије, нарочито за домаћице, које располажу скромним средствима. Напослетку су од велике користи и важности савети за негу одојчета, негу и васпитање деце, као и упутства за негу болесника.

Како у нашим средњим школама, на жалост, недостаје наставе ове врсте за девојчице, то је ова књига од велике користи за наше друштво. Али не само да је корисна за младе девојке и младе домаћице, већ може бити од користи и искусним домаћицама, и с тога је најтоплије препоручујемо свима нашим читатељкама.

А.

За фонд листа

Пренос . .	**9489**	**дин.**
Наталија Матић, Београд . .	50	„
Љубица Здравковић „ . .	100	„
Вера Јовановић, проф. Београд	300	„
Ангела Бошкин, Трбовље . .	50	„
Ћирила Штеби, Љубљана за мај и јуни	40	„
Алојзија Штеби, Љубљана за мај и јуни	100	„
Коло Срп. Сестара, Охрид .	53	„
Милица Крстић, архитекта .	100	„
Свега	10.281	Дин.

Оглашујте у „Женском Покрету"!

ОГЛАС.

Управа Женског Клуба извештава све наставнице, учитељице, чиновнице, ученице и њихове мајке које пролазе кроз Београд, као и оне које би желеле да се задрже дуже време у Београду, да у Женском Клубу, на најлепшем месту вароши, Кнез Михаилова 46, могу добити следеће:

1) **Цео пансион — 1200 дин. месечно.** Ово нарочито важи за ученице, које за скромну цену могу имати здраву собу и добру домаћу кујну.

2) **Преноћиште, доручак, ручак, вечера — 50 дин. дневно.**

3) **Преноћиште и доручак — 30 дин. дневно.**

Купатило у свако доба на расположење за скромну цену од 10 дин.

Просторије Клуба тако су преуређене — да ће се сваки посетилац осећати угодно као код своје куће.

Моли за посету

Управа Женског Клуба.

Штампарија «МЛАДА СРБИЈА» Београд Ускочка 6а Тел. 14-40